

**ІНКЛЮЗИВНІ ІГРИ «МИ РАЗОМ!»:
РЕЗУЛЬТАТИ ОНЛАЙН-ОПИТУВАННЯ ПЕДАГОГІВ**

Аксьонова О. П.

*кандидат педагогічних наук,
завідувач кафедри реабілітаційної педагогіки
та здорового способу життя,
Комунальний заклад «Запорізький обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти» Запорізької обласної ради
м. Запоріжжя, Україна*

Шоломицький В. Г.

*учитель фізичної культури,
Запорізька гімназія № 20 Запорізької міської ради
м. Запоріжжя, Україна*

Кафедра реабілітаційної педагогіки та здорового способу життя комунального закладу «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Запорізької обласної ради є ініціатором розробки та впровадження в систему фізичного виховання дітей і підлітків освітнього простору Запорізької області інклюзивних ігор «Ми разом!» (далі – Ігри). Перші Ігри відбулися у квітні 2021 року, коли світом вирував Covid-19. Зазначений захід є частиною освітнього проєкту «Інклюзивне фізичне виховання». Провідний меседж цього проєкту: «Коли ми навчимося працювати з дітьми, які мають особливі освітні потреби, ми навчимося працювати в новій українській школі». Як постфактум процесу підготовки, проведення та підведення підсумків була розроблена методика визначення освітнього ефекту Перших Ігор [1].

Згідно з Програмою Ігор, учасники виступали в чотирьох вікових дивізіонах; мали право вибирати номінацію. При чому учасник з особливими освітніми потребами виконував завдання в номінації «Віртуоз» одноосібно; в номінації «Потужний дуєт» – у парі з однолітком, який має нормотиповий розвиток; в номінації «Витривала команда» – разом з однолітком та дорослим. Дозволялось учасникам брати участь у декількох номінаціях. У 2024 році були проведені Другі Ігри, в яких взяли участь 176 учасників за такими номінаціями (табл. 1).

Таблиця 1

**Кількісні показники учасників Других інклюзивних ігор
«Ми разом!»**

Віковий дивізіон	Разом	Номінація		
		«Віртуоз»	«Потужний дует»	«Витривала команда»
Вихованці закладів дошкільної освіти	7	2	2	3
Учні початкової школи	52	19	12	21
Учні середньої школи	113	28	28	57
Учні старшої школи	4	2	2	-
РАЗОМ	176	51	44	81

Місія дорослих учасників у Других іграх зазначена в таблиці (табл. 2).

Таблиця 2

Місія дорослих учасників Других інклюзивних ігор «Ми разом!»

Категорія педагогів	К-сть	Статус:		
		Керівник команди	Учасник команди	Керівник і учасник команди
Інструктор з фізичної культури / учитель фізичної культури	12	4	1	7
Вихователь ЗДО / асистент вихователя	2	2		
Музичний керівник ЗДО	1	1		
Учитель / асистент учителя	17	9		8
Фахівець (консультант) ІРЦ	3	2		1
Представник батьківської спільноти	2	1		1
РАЗОМ	37	19	1	17

Разом у Іграх брали участь 37 педагогів, з них у статусі керівника команди 19 осіб, учасника команди – 1 особа. Були і керівниками, і учасниками команди 17 осіб. З них брали участь у попередніх Іграх 56,7%.

З метою визначення освітнього ефекту участі в Іграх було проведено онлайн-опитування, до якого долучилися всі педагоги, хто брав участь в Іграх.

Перелік питань і відповіді на них мають такий зміст.

1. Безумовно, процес підготовки до виступу в Іграх містив тренувальний етап. Скільки часу на тиждень присвячувалося на тренування? Згідно з відповідями респондентів, найменший час складав 20 хв. на тиждень; найбільший – 5–6 годин на тиждень. Більшість учасників тренування проводили поза межі основних занять / уроків фізичної культури. Три команди готувалися під час уроків. Одна команда здійснювала тренування 1 раз на тиждень в закладі освіти, інший час – самостійно вдома.

2. Які позитивні зрушення в поведінці та діяльності дитини з особливими освітніми потребами Ви помічали під час тренувального етапу? Респонденти зазначили такі аспекти, як дисциплінованість, впевненість в своїх діях, віра в свої сили, зацікавленість, сконцентрованість, урівноваженість, гарний настрій, покращення емоційного стану, бажання займатися та співпрацювати з іншими учасниками, бути часткою команди, підвищення рівня фізичної підготовленості, точність моторних навичок. Публікуємо деякі цитати респондентів: «Дитині подобалося, те що вона десь приймає участь поза ліцею»; «Захоплення від дійства. Шана, що він бере участь в цьому проєкті. Також була підтримка дитини батьками»; «З'явилися свої креативні рішення виконання завдань... Дитина почала розмовляти (а до цього більш мовчала). Навчилися контролювати рівень своїх можливостей та покращилися навички самоконтролю»; «Самі шукали та виготовляли нові моделі літаків. Почали залюбки відвідувати додаткові тренування з різних видів спорту(футзал, Спас, волейбол, спортивне орієнтування)»; «Дитина була позитивно налаштована, емоційний фон стабільний. Зацікавленість грою сприяла ефективній комунікації дитини з учасниками гри. Дитина стала більш розкутою».

3. Які позитивні зрушення в поведінці та діяльності дитини з нормотиповим розвитком Ви помічали під час тренувального етапу? (в разі, якщо виступ був не одноосібним). Відповіді респондентів майже схожі з відповідями на попереднє питання. Зокрема, це задоволення, співпраця з партнером, допомога іншим учасникам, підтримка, дружба, активність, підвищення комунікативних здібностей, більш злагоджена координація рухів, злагодженість роботи у парі, мотивація на успіх, відповідальність за команду, доброзичливість, формування лідерських якостей. «Діти потоваришували зі своїми партнерами, навчилися терпінню та командним навичкам, підлаштовувались під можливості свого партнера та підтримувати його при необхідності. Надавали можливість своєму партнеру бувати і лідером. Проявили креативність під час створення цікавого та досяжного для партнера завдання».

4. Які негативні зрушення в поведінці та діяльності дитини з особливими освітніми потребами Ви помічали під час тренувального етапу? Деякі респонденти зазначили такі аспекти, як хвилювання,

знервованість, емоційна та фізична втомленість, низький рівень рухової пам'яті, невпевненість, розгубленість, агресія до партнера, розпач в разі невдачі. Більшість респондентів відмітили, що негативні зрушення в поведінці не спостерігалися.

5. Які негативні зрушення в поведінці та діяльності дитини з нормотиповим розвитком Ви помічали під час тренувального етапу? (в разі, якщо виступ був не одноосібним). Лише троє респондентів відмітили про негативні аспекти: роздратованість, що треба багато разів повторювати одне й те саме, бажання скоріше все завершити.

6. Чи збагатився Ваш педагогічний інструментарій під час підготовки до участі в Іграх? У трьох респондентів участь в Іграх не сприяла збагаченню досвіду (8% від кількості учасників).

7. Якщо попередня відповідь була ТАК, у чому саме збагатився Ваш педагогічний інструментарій під час підготовки до участі в Іграх? Респонденти відмічали про вдосконалення таких професійних компетентностей, як моделювання, конструювання, експериментування і пошук, вміння доносити інформацію різними способами, знаходити новий формат взаємодії з дітьми, працювати на рівних, бути партнером. Є респонденти, які відмітили про опанування нових технологій (зокрема, відео зйомка, ІКТ), підбір музичного супроводу для кросфіту. Важливо, що респонденти також відмітили про збагачення педагогічного інструментарію стосовно використання нестандартного обладнання, тренування в укритті. «В мене вирости крила для нових звершень»; «Під час підготовки учасників я виступила не просто асистентом вчителя, а тьютором, навіть коучем. Настільки різноплановою була моя місія: і як підтримка, і як допомога, і як наставництво. У дитини з ООП задіяні були усі сфери особистісного розвитку: воля, емоції, інтелект і фізичний розвиток. Мені треба було швидко робити вибір для зміни підходів і інструментів під час тренувань, щоб не втратити той вогонь в очах дитини»; «Вперше працюю з дитиною з аутизмом, тому вчилася стримуватися від надмірної опіки над дитиною».

8. Участь в Іграх передбачала відео зйомку виступу учасників. Яка кількість відео-версій була здійснена, перш ніж відправити матеріал на розгляд журі? Два респонденти написали, що з першого разу відео було знято та надіслано журі. Більшість респондентів написали про 5–10 разів. Максимальний показник становив 50 разів.

9. На підставі яких чинників Ви прийняли остаточне рішення відправити певну версію відео зйомки виступу на розгляд журі? Респонденти зазначили про такі аспекти: найкращий результат; більш вдалий ракурс і експозиція зйомки; більший обсяг самостійності дитини. Деякі респонденти зазначили про втомленість дитини, часті та тривалі повітряні тривоги.

10. Хто був Вашим помічником, натхненником, мотиватором під час тренувального етапу до участі в Іграх? Відповіді на це питання дозволяють побачити узагальнений склад команди педагогів, які долучилися до Ігор. Це вихователі, класні керівники, батьки дітей, представники оргкомітету Ігор, фахівці з фізичного виховання закладів освіти, директори та заступники директорів закладів освіти, педагогічно-організатори, асистенти вихователя / вчителя. Однак деякі респонденти написали про своїх учнів: «Це був наш з учнями проєкт. Їхнє бажання досягнути успіху»; «Віка – учениця 5 класу, дівчина з ДЦП, займаєсь 4 роки. На початку підніматися по сходах для неї була проблема, без допомоги не могла це зробити; не встигала за учнями; на перервах більше сиділа за партою або не виходила з класу. Зараз вільно працює на драбині, спокійно піднімається сходами. Стала більш впевнена в своїх рухах та відкрита. Навіть виставляла свою кандидатуру у виборах старости класу (посіла друге місце з 6-ти)»; «Микита – учень 5 класу, має аутизм, в цьому році прийшов в наш ліцей. Дуже довго проходив адаптаційний період. Дитина цікава, відкрита, але не може довго утримувати увагу».

11. Чи плануєте Ви й надалі брати участь в Іграх? «Так» – відповідь 94,5% респондентів. Інші зазначили, що залежно від ситуації в Україні, і якщо дитина забажає.

Висновок.

Вважаємо за доцільне виокремити пріоритетні опції, завдяки опануванню яких певні команди стали переможцями Ігор.

1. «Один в полі не воїн»: в команді педагогів мають бути інші фахівці і представники педагогічної спільноти. Це важливо, коли діти та підлітки відчувають підтримку з різних боків.

2. «Один варіант – добре, більше – ефективно»: підготовка до виступу має бути системною. Варіантів відео зйомки має бути декілька. Варто передивлятися, коментувати та обирати відео разом з учасниками.

3. «Довіряйте. Спілкуйтеся. Радьтеся. Прислухуйтеся»: важливо дотримуватися принципів педагогіки партнерства. Молодші люди бачать світ по-іншому.

Література

1. Аксьонова О. П., Півненко Ю. В. Методика визначення освітнього ефекту проєкту «Перші інклюзивні ігри» // Педагогічні науки та освіта: збірник наукових праць Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. Вип. XXXVI–XXXVII. Запоріжжя : СТАТУС, 2021. С. 8–17. URL: <https://drive.google.com/file/d/11OLEcVwtLqohNZoab9wa3BAhQiEWT4ar/view>